

Hírek a külföldi élelmiszer-minőségszabályozás eseményeiről

8/05 USA: Élelmiszer-biztonsági prioritások 2005-ben

Az Egyesült Államok Élelmiszer-biztonsági és Alkalmazott Táplálkozástudományi Központja (CFSAN) széles körű konzultációt folytatott az érdekelt felekkel a következő témában: „Hol és hogyan tehetjük a legtöbbet a fogyasztókért és a közegészségügyért?” A társadalmi konzultáció alapján a CFSAN 2005. évi programjában feltétlen elsőbbséget biztosít az élelmiszer-biztonságnak, különös tekintettel a színezékek és a kozmetikai szerek biztonságával összefüggő kérdésekre. Fő feladatként szerepel továbbá a táplálkozás és az étrendi kiegészítők biztonságának további javítása. Mivel az élelmiszer-biztonság és a terrorista támadások elleni védelem a Bush adminisztráció közegészségügyi politikájának is legfontosabb részét képezi, a CFSAN továbbra is aktívan közreműködik a 2002. évi Bioterrorizmus Törvény tökéletesítésén és megelőző intézkedések kidolgozásában a leginkább veszélyeztetett élelmiszer termékekre. A biztonság általános problémái mellett a munkatervben olyan témák is szerepelnek, mint az átadható szivacsos agysorvadás (TSE), a vegyi szennyezőanyagok, az allergének, az oktatás, a jelölés és a tudományos alapok szélesítése. (World Food Regulation Review, 2005. január, 11-12. oldal)

9/05 Európai élelmiszer nyomon követhetőségi projekt

Az élelmiszer-analízisre specializálódott Központi Tudományos Laboratórium (Egyesült Királyság) a koordinátora egy ötéves európai projektnek, amely - az élelmiszer-biztonság és minőség erősítése érdekében - hatékony nyomon követhetőségi módszerek és rendszerek kifejlesztésére irányul. A 19 millió € költségvetéssel rendelkező TRACE projekt 2005. januárjában indul és 50 európai, illetve 1 kínai szervezetet foglal magában. A megfelelő analitikai módszerek integrálása a nyomon követhetőségi rendszerekbe olyan infrastruktúrát fog eredményezni, amely jelentősen megkönnyíti majd az élelmiszerek eredetének igazolását. Az alkalmazott tudományos eljárások között megtalálható a geo- és bio-klimatikus térképezés, amely nélkülözhetetlen a földrajzi származás megállapításához, továbbá különféle „nyomozási” eljárások az egyes fajták és a termelés helyének azonosítását szolgáló módszerek. Ezek az eljárások jól hasznosíthatók lesznek a kiterjedt és bonyolult élelmiszer ellátó láncok esetében. (World Food Regulation Review, 2005. január, 25. oldal)

10/05 EFSA útmutató a GM termékek engedélyztetéséhez

Az Európai Élelmiszer-biztonsági Hivatal (EFSA) részletes útmutatót és utasításokat dolgozott ki a géntechnológiával foglalkozó vállalatok számára, ezzel segítve a genetikailag módosított szervezetek (GMOs) engedélyezése iránti kérelmek kidolgozását és benyújtását. Az útmutatóban foglalt minden információ alapját a jelenleg érvényes európai GM szabályozás képezi, nevezetesen: a GM élelmiszerekről és takarmányokról szóló 1829/2003/EC számú rendelet, illetve a GMOs környezetbe történő szándékos kihelyezéséről szóló 2001/18/EC számú direktíva. Az EFSA GMO Tudományos Panelje által készített útmutató nem terjed ki a GM kockázatkezelés olyan kérdéseire, mint a nyomon követhetőség, a jelölés, valamint a hagyományos és a GM kultúrák együttélése. Részletesen tartalmazza viszont a GM kockázatbecslés jogi alapjait és stratégiáit, továbbá a kockázatok jellemzésének és értékelésének módját. (World Food Regulation Review, 2005. január, 16. oldal)

11/05 Ázsia: A cunami által sújtott halállomány fogyasztása veszélytelen

Olyan híresztelések láttak napvilágot a helyi médiában, miszerint a cunami által sújtott régiókban a halak bizonyos betegségekkel fertőződhetnek abból kifolyólag, hogy a katasztrófa által szennyezett vizekben táplálkoztak. A FAO azonban 2005. január 14-én kiadott egy jelentést hangsúlyozva, hogy nincs semmilyen bizonyíték a tengeri eredetű élelmiszer és a halak betegségeket terjesztő szerepére: minden ilyen jellegű félelem tehát alaptalan. Nem csak a FAO, hanem az Egészségügyi Világszervezet és a Világélelmezési Program is gyűjtött információt, amely egyáltalán nem támasztja alá az egészségügyi kockázat növekedésének hipotézisét. A cunami után kifogott élő hal tehát nem veszélyes, arra viszont van némi esély, hogy bizonyos mérgező algák elszaporodása következtében a halakban feldúsulhat a ciguatoxin. Ezért a FAO folyamatosan figyelemmel kíséri a helyzet alakulását, hogy időben figyelmeztethessen a mérgező algák megjelenésére. (World Food Regulation Review, 2005. február, 3. oldal)

12/05 A probiotikumok egészségügyi előnyei

A Harmadik Nemzetközi Probiotikum Konferencián (Párizs, 2004. december 2-3.) 30 országból több mint 125 orvos, kutató és tudós vett részt. A beszámolókból az derült ki, hogy a probiotikumoknak nevezett „jó” baktériumok az emésztésre gyakorolt és széles körben elismert pozitív hatások mellett más előnyökkel is rendelkeznek az egyes népességszoportok számára. Ide tartoznak többek között a feljavult testi funkciók (pl. emésztés); védőkörlátok kiépítése az emésztőkészülék

mentén, továbbá az immunrendszer kritikus komponenseinek szabályozása. Dr. Yuichiro Yamashiro (Japán) immár négy éve kutatja a probiotikumok hatását az újszülöttek immunrendszerére. A *Bifidobacterium breve* által okozott vékony- és vastagbélgyulladás például a csecsemők halálozásának legfőbb okai közé tartozik. A probiotikumok azonban pozitív hatással voltak az újszülöttek immunrendszerének megerősítésére. Hasonló jelenségről számoltak be amerikai kutatók is, akik azt tapasztalták, hogy a probiotikumok természetes úton erősítve a gyerekek immunrendszerét képesek felvértezni őket a fertőzések és az allergiák kialakulása ellen. (World Food Regulation Review, 2005. február, 25. oldal)

13/05 EU: Útmutató az EU Élelmiszer-törvény gyakorlati megvalósításához

Megállapodás született egy útmutató kiadásáról az Európai Bizottság és a tagállamok között, hogy ezzel is elősegítsék a 2005. január 1-én életbe lépett 178/2002. számú EU Élelmiszer-törvény gyakorlati végrehajtását. A tagállamok képviselőiből álló Élelmiszerlánc és Állategészségügyi Állandó Bizottság által elfogadott útmutató dokumentum könnyebbé teszi a jogharmonizációt: olyan speciális követelmények teljesítéséhez nyújt segítséget, mint az élelmiszerek nyomon követhetősége, a veszélyes készítmények piacról való visszavonása, az operátorok felelőssége, továbbá az exportra és az importra vonatkozó előírások. Az egységes végrehajtásnak - amint arra Markos Kyprianou egészségügyi és fogyasztóvédelmi főbiztos rámutatott - nem csak közegészségügyi szempontból van nagy jelentősége, hanem egyszerűbbé teszi a tagállamok közötti kereskedelmet is. A nyomon követhetőség biztosítása például minden operátor alapvető kötelessége az élelmiszerlánc teljes hosszában a mezőgazdaságtól egészen a kiskereskedelemig. A vonatkozó dokumentumokat 5 évig meg kell őrizni. Az útmutató meghatározza a veszélyes termékek piacról való kivonásának kritériumait, beleértve a hatóságok haladéktalan értesítésének követelményét is. Brit érdekvédő szervezetek aggodalmuknak adtak hangot, miszerint a nyomon követhetőség biztosítása aránytalanul nagy terhet ró a 10 főnél kevesebbet foglalkoztató mikrovállalatokra. (World Food Regulation Review, 2005. február, 4-5. oldal)

14/05 EU: Nitrát szennyeződés salátában és spenótban

Az elmúlt év (2004.) végén több európai fórum is foglalkozott a fejessaláta és a spenót nitrát tartalmának kérdésével. A Mezőgazdasági Szennyeződések EU Munkacsoportjának ülésén a Bizottság tudomásul

vette, hogy egyes tagállamok a derogáció 2005. január 1-i lejárását követően sem lesznek képesek eleget tenni a fejessaláta nitrát tartalmára vonatkozó előírásoknak. Az Egyesült Királyság és néhány északi tagállam támogatta a derogáció meghosszabbítását, míg a déli államok erősen elleneztek azt. Elhangzott olyan javaslat is, hogy két-három hónappal meg kell rövidíteni azt az időszakot, amikor alacsonyabb határértékek vannak érvényben (jelenleg áprilistól szeptemberig). A Bizottság 2005. januárjára egy vitairatot készít ebben a témában, amit majd az Élelmiszerlánc és Állategészségügyi Állandó Bizottság Toxikológiai Biztonság munkacsoportja fog megvitatni. Az 563/2002. (EC) számú rendelet értelmében minden tagállam köteles figyelemmel kísérni és jelenteni a Bizottság felé a fejessaláta és a spenót nitráttartalmának alakulását. (World Food Regulation Review, 2005. február, 5. oldal)

15/05 Egyesült Királyság: A takarmánykezelő létesítmények regisztrálása

Az Európai Tanács 95/69/EC számú direktívája 2005. január elejétől bevezette azon takarmánykezelő létesítmények (helyiségek) engedélyezésének és regisztrálásának rendszerét, amelyek bizonyos adalékanyagokat vagy fehérjéket állítanak elő, forgalmaznak vagy használnak fel. Az említett létesítmények címjegyzéke teljesen nyilvános. A direktívában foglaltak végrehajtásáról az 1999. évi módosított Takarmány (Létesítmények és Forgalmazók) Rendeletek gondoskodnak. Az Egyesült Királyságban az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal (FSA) állította össze a jóváhagyott és regisztrált takarmánykezelő létesítmények egységes jegyzékét, amelyhez Nagy-Britanniában a helyi önkormányzatok, Észak-Írországból pedig a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Minisztérium szolgáltatott adatokat. (World Food Regulation Review, 2005. február, 7. oldal)

16/05 Egyesült Királyság: Útmutatót adtak ki a módosított élelmiszer-biztonsági előírásokhoz

Az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal (FSA) útmutatót adott ki az 1990. évi Élelmiszer-biztonsági Törvény módosításához, valamint a 2004. évi Általános Élelmiszer Rendeletekhez, amelyek 2004. decemberében, illetve 2005. január 1-én léptek hatályba. Legfontosabb céljuk az Egyesült Királyság élelmiszer törvénykezésének összhangba hozása a 178/2002. számú EU Élelmiszer Rendelet alapelveivel és követelményrendszerével; azon kívül új jogszabály érvényesítési lehetőségeket is bevezetnek. A végső cél természetesen a közegészségügy és a fogyasztói érdekek védelme (a 178/2002. sz. rendelet ugyan már 2002. januárjától életbe lépett, de teljes

egészsében csak 2005. január 1-től alkalmazzák a szigetországban). Az útmutató rendeltetése az információ szolgáltatás, továbbá a nemhivatalos szaktanácsadás biztosítása. (World Food Regulation Review, 2005. február, 7. oldal)

17/05 USA: A takarmányozási műveletekkel kapcsolatos levegővédelmi előírások

A Környezetvédelmi Hivatal (EPA) nagy erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy - a Tiszta Levegő Törvénnyel és más jogszabályokkal összhangban - minimálisra csökkentse a takarmányozási műveletekkel kapcsolatos légköri emissziót. Ezért az EPA 2005. január 21-én egy minőségügyi egyezményt terjesztett elő társadalmi vitára, amely többek között lehetővé teszi az ipar által finanszírozott emissziós monitoring program beindítását a politikai döntéshozatalhoz és a jogszabályalkotási munka hatékonyabbá tételéhez szükséges tudományos adatok összegyűjtése céljából. Az utóbbi években ugyanis az olyan mezőgazdasági műveletek, mint például a baromfi- és sertéstartás, valamint a tejgazdaságok méretei és tevékenységi köre nagymértékben kibővült, ami igen sok egészségügyi aggodalmat váltott ki a lakosság részéről. Az Országos Tudományos Akadémia már 2002-ben kezdeményezte a takarmányozási műveletekre visszavezethető légszennyeződés mérésének tökéletesítését. Az egyezményhez csatlakozó szervezetek légszennyezés esetén - a gazdaság, illetve a takarmányozási tevékenység méreteitől függően - 200-tól 100 000 dollárig terjedő polgári büntetést fizetnek, amellel hozzájárulnak egy pénzügyi alap költségeihez is, amely a kétéves emissziós monitoring programot hivatott finanszírozni. (World Food Regulation Review, 2005. február, 9. oldal)

18/05 USA: Félrevezetőnek tartják a Splenda mesterséges édesítőszer reklámozását

Az Egyesült Államok Mezőgazdasági és Kereskedelempolitikai Intézete (IATP) panaszt emelt a Szövetségi Kereskedelmi Bizottságnál (FTC), miszerint a Johnson & Johnson leányvállalata, a McNeil Nutritionals „félrevezető reklámkampányt” folytat a Splenda nevű mesterséges édesítőszer tekintetében. Ez a kampány ugyanis - az IATP levele szerint - alkalmas a fogyasztók megtévesztésére, akik hajlamosak azt hinni, hogy a Splenda természetes készítmény, holott ezt az állítást tények nem támasztják alá. Ennek alapján az IATP felkéri az FTC-t, hogy indítson nyomozást a reklámkampánnyal kapcsolatban, tiltsa el a McNeil-t annak folytatásától és gondoskodjék a fogyasztók pontos tájékoztatásáról a

Splenda összetételét illetően. Elemzők rámutatnak arra, hogy a természetes cukorral való kapcsolatra utaló burkolt célzásoknak semmi alapjuk sincs, mivel a Splenda előállítása egy alabamai üzemben történik „egy nagyon bonyolult vegyipari folyamat” révén. Nem indokolt tehát azt sugallni, hogy a Splenda természetesebb, mint más, a piacon jelenleg forgalmazott mesterséges édesítőszer. (World Food Regulation Review, 2005. február, 10. oldal)

19/05 A 2003-ban a Gyors Vészjelző Rendszerhez érkezett bejelentések rövid áttekintése

Az EU Gyors Vészjelző Rendszerét (RASFF) 1999-ben hozták létre és 2002. óta minden tagállam köteles információt szolgáltatni az élelmiszerekkel vagy az állati takarmányokkal kapcsolatban felmerült, az emberi egészséget fenyegető komoly kockázatokról. Az ilyen „értesítést” követő közösségi lépéseknek jelenleg két fokozata létezik: a „riasztással” egyidőben az EU hatékony intézkedést követel meg, mivel ilyenkor a már kereskedelmi forgalomba került valamely élelmiszer vagy állati takarmány közegészségügyi veszélyt rejt magában. Az „információ” ezzel szemben csak tájékoztatást ad a bejelentő ország által megfogalmazott hír alapján a többi tagállam számára azon élelmiszerekről és takarmányokról, amelyek valamilyen kockázatot jelenthetnek ugyan, de még nem kerültek piaci forgalomba. A 2003. évben összesen 454 alkalommal került sor riasztásra és 1856-szor tájékoztatásra. Különösen kiemelkedik az aflatoxinokkal kapcsolatos értesítések nagy száma. A poliaromás szénhidrogének (PAKs) esetében „csak” 12 bejelentés érkezett a Lettországból és Litvániából Németországba szállított termékek kapcsán. (World Food Regulation Review, 2005. február, 29. oldal)

20/05 Sokan támogatják a mezőgazdasági peszticidek szabályozásának az OECD által felvázolt globális megközelítését

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) 2004-ben hozta nyilvánosságra „A mezőgazdasági peszticidek szabályozásának globális megközelítése - jövőkép” című dokumentumát. A kiadvány nem közvetlenül az élelmiszerekre vonatkozik ugyan, de óriási hatást gyakorolhat az egész élelmiszer szektorra, beleértve természetesen a mezőgazdaságot is. Az OECD Peszticid Munkacsoportja által összeállított dokumentum elsődleges célja, hogy a jelenleginél biztonságosabbá, gyorsabbá és hatékonyabbá tegye a peszticidek engedélyezési folyamatát. Minden évben számos új peszticid jelenik meg a piacon. Az engedélyezést megelőzően a gyártóknak rengeteg adatot kell saját kormányuk tudomására

hozni, hogy a hatóságok kontrollálhassák az egészségügyi, a környezetvédelmi és a biztonsági előírásoknak való megfelelést. Ilyen szempontból folyamatosan ellenőrzik a már forgalomban levő peszticideket is. Az egyes országok azonban önállóan, egymástól elkülönülve végzik ezeket a vizsgálatokat. Ezért is nagy jelentőségűek az OECD dokumentumban lefektetett irányelvek, amelyek 2014-ig előírnyozzák a következőket: 1.) az ipar által a jóváhagyott OECD-formátumban előterjesztett adatok rutinszerű kölcsönös elfogadása a kockázatbecslés elvégzéséhez és a szabályozás továbbfejlesztéséhez; 2.) egyetlen jelentés (ún. monográfia) készítése minden új peszticidről, ami lehetővé teszi annak felhasználását valamennyi OECD országban; 3.) a munkamegosztás révén szerzett tapasztalatok - más nemzetközi területeken is felhasználva azokat - elősegíthetik a fejlődő országok szabályozó rendszereinek tökéletesítését. Az Egyesült Államok és Kanada törvényhozói máris hitet tettek és elkötelezettségüket fejezték ki az OECD dokumentumban körvonalazott globális megközelítés iránt. (World Food Regulation Review, 2005. február, 19-20. oldal)

21/05 Fogyasztóvédő szervezetek a GMO ellen

A Consumers International (CI) Nemzetközi Fogyasztóvédelmi Szervezet minden év március 15-én tartja a fogyasztói jogok Világnapját, ahol népgyűlések és utcai demonstrációk megtartásával lobby tevékenységet fejtenek ki a genetikailag módosított szervezetek terjedésének megállítása érdekében. Többek között követelik a GM élelmiszerek megjelölését és az élelmiszer-biztonság független vizsgálatát. A CI szerint a fogyasztók elidegeníthetetlen joga az információn alapuló tudatos választás és a biztonságos élelmiszerhez való jog. Ezért folytatnak kampányt minden, GMO-t tartalmazó vagy abból előállított termék külön jelöléséért. Követelik továbbá, hogy a GM-mentes alternatív élelmiszerek széles skálája álljon rendelkezésre. Olyan garantáltan GM-mentes területeket kell létrehozni, ahol szigorú szabályok előzik meg a hagyományos és a biotermékek szennyeződését. Nemzetközi biztonsági irányelveknek kell szavatolniuk a GM élelmiszerek független vizsgálatát. (World Food Regulation Review, 2005. március, 10. oldal)

22/05 Egyre több növekedés serkentőt használnak

A Daily Mail 2005. január 18-i száma rosszállását fejezi ki amiatt, hogy az Egyesült Királyságban a farmerek gyors ütemben növelik a növekedés serkentő antibiotikumok használatát. A riport ugyan meglehetősen virágnyelven íródott, az viszont feltétlenül aggodalomra ad okot, hogy

éppen a leginkább ellentmondásos növekedés serkentők felhasználása fokozódik. Ezzel szemben csökkent az érdeklődés a mikrobaölő terápiás szerek, valamint a gomba- és féregirtók iránt. 2002-ben még csak 27 tonna antibiotikumot használtak fel növekedés serkentőként, viszont 1 évvel később már 36 tonnát, ami 25%-os növekedésnek felel meg. A riport szerint nagyon aggasztó jelenség az, hogy a három, legnagyobb mennyiségben felhasznált antibiotikum növekedés serkentőként történő alkalmazása 2006. januárjától kezdve egyaránt be lesz tiltva. (World Food Regulation Review, 2005. március, 25. oldal)

23/05 EU: EFSA-vélemények az ízesítőszerokről

Az Európai Élelmiszer-biztonsági Hivatal (EFSA) élelmiszer adalékokkal, ízesítőszerekkel, technológiai segédanyagokkal és az élelmiszerekkel érintkezésbe kerülő anyagokkal foglalkozó Tudományos Bizottsága (AFC) - elvégezve 51 ízesítőszer értékelését - újabb három véleményt adott ki. Eszerint 37 ízesítőszer megfelelő biztonsági értékeléséhez további megbízható adatokra van szükség a kitétséget illetően. A pentane-2,4-dione biztonsági megfontolásokból fennakadt a hálón, ezért az AFC Panel annak a véleményének adott hangot, hogy ez az ízesítőszer a jövőben nem alkalmazható. Ennek alapján az Európai Bizottság máris javaslatot tett az Élelmiszerlánc és Állategészségügyi Állandó Bizottság felé, hogy ezt az anyagot töröljék az ízesítőszeres jegyzékéből. (World Food Regulation Review, 2005. március, 3. oldal)

24/05 EU irányelvek a nyomon követhetőség és a visszahívások megkönnyítéséhez

Az Európai Bizottság és a tagállamok megállapodtak abban, hogy irányelveket dolgoznak ki az élelmiszerek és a takarmányok nyomon követhetőségének gyakorlati végrehajtásához, valamint más, a 178/2002. számú rendeletben lefektetett követelmények teljesítésének megkönnyítéséhez. Az útmutató dokumentum megkísérli a következő speciális kötelezettségek valóra váltásának harmonizálását mind a 25 tagállamban: 1.) Az élelmiszerekkel és a takarmányokkal foglalkozó szervezetek felelősek mindazon élelmiszerek biztonságáért, amelyeket ők állítanak elő és hoznak forgalomba. 2.) Az új, kötelező nyomon követhetőségi követelmény vonatkozik valamennyi élelmiszerre és állati takarmányra, élelmiszertermelő állatra és az élelmiszerlánc összes szereplőjére a mezőgazdaságtól a feldolgozáson, a szállításon, a tároláson, az elosztáson és a kiskereskedelmen keresztül egészen a fogyasztóig. Az irányelvek tartalmazzák a szervezetekre vonatkozó részletes gyakorlati szabályokat. 3.)

A szervezetek kötelesek visszahívni a piacról minden olyan terméket, amely nem felel meg az élelmiszer-biztonsági előírásoknak és erről értesíteniük kell az illetékes hatóságokat is. A piacról való visszahívásra az élelmiszerlánc bármely szakaszában sor kerülhet, nem csak a végső fogyasztónak való átadáskor. 4.) Végezetül az irányelvek tisztázzák azt is, hogy milyen mértékig vonatkoznak a nyomon követési kötelezettségek a külkereskedelmi forgalomban résztvevő élelmiszerekre és takarmányokra. (World Food Regulation Review, 2005. március, 14-15. oldal)

25/05 Egyesült Királyság: Társadalmi vita a peszticid használat nemzeti stratégiájáról

A brit kormány nevében a Peszticid Biztonsági Főigazgatóság 2005. február 16-án társadalmi vitát kezdeményezett a növényvédőszer fenntartható használatával kapcsolatos nemzeti stratégia tervezetéről. A kormány ugyanis egy nemzeti stratégia kidolgozását szorgalmazza a környezet védelme érdekében anélkül azonban, hogy ebből a termelőknek vagy a fogyasztóknak bármi kára származnék. A tervezet a kormány jövőbeli politikáját hivatott megalapozni s mint ilyen, kiterjed a növényvédőszer minden irányú felhasználására. A következő témákat foglalja magában: 1.) jogi szabályozás; 2.) a növényvédőszer alkalmazását befolyásoló intézkedések; 3.) különféle akciótervek a fenntartható használat érdekében, különös tekintettel a vizek, a biodiverzitás és a nem mezőgazdasági területek védelmére; 4.) mérőszámok a gazdasági és a környezeti hatások, illetve a stratégia sikerének értékeléséhez. (World Food Regulation Review, 2005. március, 5. oldal)

26/05 Egyesült Királyság: Nyílt ülést tartott az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal vezetősége

Az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal (FSA) 2005. február 9-i nyílt vezetőségi ülésén két téma szerepelt: a közegészségügy és a fogyasztók védelmét szolgáló szabályozás, illetve az étkezési szokások felmérésének programja. Megállapodás született arról, hogy az FSA politikai nyilatkozatot fog kidolgozni az élelmiszerszabályozással kapcsolatos döntések meghozataláról, figyelembe véve a Hivatal alapító dokumentumaiban foglaltakat is. A fogyasztók védelmén kívül legfontosabb szempont a társadalmi felelősségvállalás és elszámoltathatóság, a folyamatok átláthatóságának biztosítása, valamint a döntéshozatal következetessége és helyessége. A politikai nyilatkozat tervezetét 2005. szeptemberéig társadalmi vitára bocsátják. (World Food Regulation Review, 2005. március, 5-6. oldal)

27/05 USA: FAO/WHO jelentés az élelmiszerek akrilamid tartalmáról

Az Élelmiszer és Gyógyszer Hatóság (FDA) tanulmányozza a FAO/WHO Élelmiszer Adalékok Közös Bizottság (JECFA) által kiadott jelentést az élelmiszerek akrilamid tartalmáról. Az akrilamid a magas szénhidrát tartalmú élelmiszerek hőkezelése (pl. sütés) folyamán keletkező melléktermék. Nagy mennyiségben a laboratóriumi állatoknál rákot okozhat; arra azonban nincs bizonyíték, hogy az emberi élelmiszerekben levő akrilamid is hasonló hatást fejtene ki. Az FDA elkötelezi magát a szükséges tudományos vizsgálatok mellett, így többek között újszerű toxikológiai kutatást végez. A folyó vizsgálatok eredményei 2007-ben várhatók. A JECFA is kiemeli, hogy az eddigi következtetések nem eléggé megbízható adatokra támaszkodnak, ezért a rákkeltő és a neurotoxikus hatások további tanulmányozására van szükség. Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy csökkenjen az élelmiszerek akrilamid koncentrációja. Az FDA a változatos étkezést javasolja, elsősorban a transz- és telített zsírsavakban szegény, de étkezési rostban gazdag gabonafélék, zöldségek és gyümölcsök fogyasztását. (World Food Regulation Review, 2005. március, 7-8. oldal)

28/05 USA: Az FDA 2006. pénzügyi évre vonatkozó költségvetése

Az Élelmiszer és Gyógyszer Hivatal (FDA) a 2006. pénzügyi évre 1,9 milliárd dolláros költségvetést terjesztett a Kongresszus elé, ami 4,5%-al haladja meg az előző évit. Legfontosabb prioritás az amerikai lakosság megóvása a kockázatos termékektől, illetve a potenciális terrorista fenyegetésektől. Ezek a célok egybevágznak a Bush adminisztrációnak azzal a törekvéssel, hogy az amerikai polgárok védelmezőjeként tüntesse fel magát a szükséges megszorító intézkedések közepette is. A Fehér Ház azonban elismeri az FDA tevékenységének kritikus jellegét, de mindenképpen szemléletváltásra van szükség: előtérbe kerül az innováció és a kreativitás, valamint az összes érdekelt féllel való együttműködés. Kicsit kevesebb pénz jut az információtechnika fejlesztésére, de 20%-al növekednek az élelmezési rendszer védelmezésére fordított kiadások egy esetleges terrortámadás esetén. Ugyancsak több forrást irányoz elő a terv az orvosi műszerek piacra kerülését megelőző ellenőrzésekre, a hatósági felügyelet megerősítésére, a forgalmazott gyógyszerek biztonsági vonatkozásainak tanulmányozására, továbbá a váratlan eseteket menedzselő infrastruktúra fejlesztésére. (World Food Regulation Review, 2005. március, 8-9. oldal)

29/05 Aggodalomra ad okot a madárinfluenza terjedése Délkelet-Ázsiában

A Vietnámban megrendezett konferencián a 28 országból érkezett tudósok aggodalmukat fejezték ki a délkelet-ázsiai madárinfluenza helyzetet illetően. A háromnapos konferenciát a FAO és a WHO rendezte, közösen az Állategészségügyi Világszervezettel (OIE). A résztvevők felhívták a helyi kormányok és a nemzetközi közösség figyelmét arra, hogy a halálos vírus elleni harcot prioritásként kezeljék és biztosítsanak nagyobb pénzügyi forrásokat a madárinfluenza elleni felvilágosító kampányokra. Az eltelt egy év alatt azért jelentős előrehaladás történt, elsősorban a betegség korai észlelése és a gyors reagálás tekintetében; ennek köszönhetően ma már kevesebb helyen kell számolni a járvány kitörésével. A vírus azonban tovább él a baromfiban, kacsákban és a vadonélő szárnyasokban, így még mindig komoly veszélyt jelent az emberek és az állatok egészségére nézve. A szükséges pénzügyi alapok biztosítása mellett a térség országainak fokozott figyelmet kell fordítaniuk a megelőzésre, illetve a kontroll és az információs kampányok lebonyolítására. Ebben leginkább a helyi farmerekre és állatorvosokra lehet számítani, akik a lehető legkorábban képesek észlelni a vírust. (World Food Regulation Review, 2005. március, 19. oldal)

30/05 A FAO szerint helyre kell állítani a tengeri halállomány megbomlott egyensúlyát

A FAO kétévenként kiadott jelentése „nagy kihívásnak” nevezi a tengeri halállomány egyensúlyának helyreállítását. A tanulmány szerint ugyanis az 1950-es évektől kezdve csökken a potenciálisan kitermelhető tengeri halak aránya, miközben egyre több faj minősíthető át túlságosan kihasználtként vagy egyenesen pusztulónak. A jelenlegi tengeri halállomány mindössze 24%-ánál fokozható a kitermelés (lehalászás), míg 52% esetében az igénybe vétel éppen egyensúlyba került a biológiai reprodukáló képességgel - itt tehát a kihasználás teljesnek tekinthető. Ezeknél a fajknál a fokozottabb kitermelés semmiképpen sem lenne fenntartható. A fennmaradó halállományok kitermelését csökkenteni kell, illetve meg kell óvni őket a kipusztulástól - sok esetben erre már meg is tették a szükséges intézkedéseket. A leggyakrabban keresett 10 tengeri halfaj közül 7 már ma is a teljesen kihasznált vagy a túlhalászott kategóriába tartozik, ezért kifogásuk tovább már nem növelhető komoly biológiai és gazdasági / élelmezés-biztonsági következmények nélkül. A leginkább veszélyeztetett körzetek a következők: az Atlanti-óceán északkeleti része, a Földközi- és a Fekete-tenger, valamint a Csendes- és a Déli Óceán. A FAO idézett tanulmánya szerint a túlságosan kiaknázott halállományok esetében egy időre indokolt lehet a halászás teljes tilalma, továbbá a vízalatti környezet fokozott védelme és a veszélyeztetett tengeri élőhelyek rehabilitálása. (World Food Regulation Review, 2005. március, 20. oldal)

31/05 Kanada: Állatorvosi megállapodás a kölcsönösségről az EU-val

Az 1998-ban aláírt állatorvosi egyezmény értelmében Kanada és az Európai Unió megállapodott abban, hogy kölcsönösen egyenértékűnek ismerik el a sertéshússal, valamint a szarvasmarhák spermiumával kapcsolatos belföldi élelmiszer-biztonsági intézkedéseket. A kanadai hatóságok megítélése szerint ez az egyezmény lehetővé teszi a kanadai sertéshús exportőrök számára, hogy új európai piacokat keressenek. A kanadai és az európai ellenőrzési és tanúsítási követelmények egyenértékűségének elismerésére vonatkozó egyezmény 2005. április 5-én lép hatályba. Ennek alapján egyszerűsített export bizonyítványt fejlesztettek ki a sertéshús és a szarvasmarha spermium EU-ba történő kiviteléhez. A Kanadai Élelmiszer-ellenőrző Hivatal (CFIA), valamint az EU Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Igazgatóság (D-G SANCO) külön megállapodást kötött egymással az információcseréről. (World Food Regulation Review, 2005. április, 5. oldal)

32/05 Írország: A napi sófogyasztás radikális csökkentésére van szükség

Az Ír Élelmiszer-biztonsági Hatóság (FSAI) 2005. április 5-én publikált tudományos jelentése megállapítja, hogy a lakosság az ajánlottnál jóval nagyobb mennyiségű konyhasót fogyaszt; ezért arra ösztönzi az embereket, hogy igyekezzenek a napi sófogyasztást 6 gramm alá szorítani, szemben a jelenlegi 10 grammos átlaggal. A túlzott sófogyasztás ugyanis számos súlyos betegség okozója lehet, így például a magas vérnyomás és az idegesség sokszor vezet szív- és érrendszeri megbetegedésekhez, illetve agyvérzéshez. Írországban az összes elhalálozás mintegy 41%-a vezethető vissza a szív- és érrendszeri betegségekre, míg az 50 éven felüli népesség több mint fele magas vérnyomásban szenved. Nagyon sok sót tartalmaznak a feldolgozott élelmiszerek, de a háztartásokra is jellemző a túlsózás. Különösen érzékenyek a magas sófogyasztásra a gyerekek és az öregek, ezért az ő esetükben új élelmiszerek kifejlesztésére és a meglévő termékek átalakítására van szükség. A helyes táplálkozás előmozdításában nagy szerephez jut az élelmiszerek kötelező jelölése is: egy bizonyos küszöb felett mindenképpen indokolt a „magas sótartalmú” kifejezés feltüntetése (a határértékek megállapításához egyértelmű EU irányelvekre lenne szükség). (World Food Regulation Review, 2005. április, 7-8. oldal)

33/05 EU: A BIOHAZ Panel szakvéleménye a campylobakterióziszról

A campylobakteriózis nagy közegészségügyi problémát jelent az Európai Unióban jelentős társadalmi-gazdasági kihatással. A hőkedvelő *Campylobacter* elsődleges forrása a szárnyas és az emlős állatok

emésztőtraktusa, így a humán campylobakteriózis szempontjából az élelmiszerek nagy kockázatot hordoznak. A készételekkel való keresztszennyeződések miatt a baromfihús jelenti a legnagyobb veszélyforrást, de a nem kellő hőmérsékleten történő főzés is aggodalomra adhat okot. A védekezési eljárások közül első helyen a fertőzött baromfiállomány arányának csökkentését kell megemlíteni, ami szigorú biológiai biztonsági intézkedésekkel érhető el. A sertés és a kérődző állatok húsa már kisebb kockázatot jelent a fogyasztók számára, de itt is feltétlenül ajánlott a megfelelő hőmérsékleten végzett kezelés. A nyerstej által okozott veszély pasztörözéssel megszüntethető, ivóvizet pedig csak ellenőrzött forrásból szabad fogyasztani. Ugyanez vonatkozik az öntözővízre is, míg a nyersen fogyasztott friss termékek esetében a GAP (Jó Mezőgazdasági Gyakorlat) és a GHP (Jó Higiéniái Gyakorlat) maradéktalan végrehajtása jelenthet megoldást. (World Food Regulation Review, 2005. április, 6. oldal)

34/05 Egyesült Királyság: Rendelet tervezet a közösségi takarmány- és élelmiszer ellenőrzés honosítására

A brit Élelmiszer Szabványosítási Hivatal (FSA) társadalmi vitára bocsátja azon rendeletek tervezetét, amelyek a hatósági takarmány és élelmiszer ellenőrzésről szóló 882/2004 számú EU rendeletet hivatottak honosítani a szigetországban. A szabályozás alap gondolata, hogy az ellenőrzések megszervezéséért és lebonyolításáért felelős hatóságoknak meg kell vizsgálniuk, hogy a vállalatok működésük során betartják-e a vonatkozó jogszabályokat. A hazai rendeletnek tehát biztosítani kell, hogy ezek a hatóságok valóban képesek legyenek kötelezettségeik teljesítésére. Különleges rendelkezések vonatkoznak a Közösség területén kívülről származó, nem állati eredetű élelmiszerek és takarmányok ellenőrzésére. A brit rendelet tervezet kiegészítését szolgálja egy felmérés kilátásba helyezése a szabályozás hatásairól, továbbá különféle útmutatások az ipar részére az import előírásokról és az EU általános szabályozási rendszeréről. Külön intézkedéseket dolgoznak ki Skócia, Wales és Észak-Írország számára, ahol külön konzultációkat is folytatnak. (World Food Regulation Review, 2005. április, 9. oldal)

35/05 A Bizottság bízik az EU GMO szabályozásában

Az Európai Bizottság 2005. március 22-én hivatalosan felülvizsgálta az EU genetikailag módosított szervezetekre (GMOs) vonatkozó keret jogszabályait. A Bizottság további bizalmáról biztosította a meglévő jogi kereteket, mivel a világ egyik legszigorúbb szabályozásának tartja azt,

olyannak, amely magas szintű tudományos háttérre támaszkodik és figyelembe veszi a fogyasztók választáshoz való jogát is. Tovább halad tehát a jelenleg függőben levő engedélyezések ügye, valamint a konszenzus keresése az érdekelt felek között. A négy éve elfogadott jogszabályi előírások értelmében csakis olyan GMO jelenhet meg a piacon, amely bizonyítottan ártalmatlan az emberek és az állatok egészségére nézve, de nem károsítja a környezetet sem. Az eddigi tapasztalatok fényében a Bizottság felelősségteljes döntéseket fog hozni a jelölési küszöbök, illetve a hagyományos és a GM kultúrák egymás mellett való létezésének tárgyában is. (World Food Regulation Review, 2005. április, 14. oldal)

36/05 Egyesült Királyság: Társadalmi vita a jogszabály alkotásról

Az Élelmiszer Szabványosítási Hivatal (FSA) nyilvános konzultációt folytat saját döntéshozatali mechanizmusának értékeléséről. Észrevételeket vár többek között azzal kapcsolatban, hogyan hoz döntéseket a fogyasztók érdekeinek, illetve a közegészségügy védelmének területén az élelmiszerek és az italok vonatkozásában. Különösen fontos kérdés, hogyan működik együtt az FSA saját partnereivel, beleértve a legkisebb élelmiszer vállalkozásokat is; továbbá, hogy milyen megfontolások alapján hozza meg az FSA az intervencióval kapcsolatos döntéseit. A 2005. június 30-ig tartó társadalmi konzultációval egyidőben az FSA két lépcsőben felülvizsgálja az egyes helyi hatóságoknak az élelmiszerekre vonatkozó előírások kikényszerítésével kapcsolatos teljesítményét, illetve az azt felügyelő jelentéstételi és monitoring rendszert is. (World Food Regulation Review, 2005. április, 9. oldal)

37/05 USA: Változások az élelmiszerek jelölésében

Az Élelmiszer és Gyógyszer Hatóság (FDA) társadalmi vitára bocsátott két javaslatot, amelyek az élelmiszerek kizserelésén és tápérték-jelölésén keresztül kívánják elősegíteni a fogyasztók vásárlási döntéseinek jobb megalapozását. A javasolt jelölési intézkedések egyrészt a termék súlyáról / kizsereléséről, illetve annak energiatartalmáról nyújtanának több információt. Ez a téma azért került most előtérbe, mert az FDA Elhízás elleni munkacsoportja rövid és hosszú távú ajánlásokat tett az emberek testsúly kontrolljára vonatkozóan, ami - tudományos megállapítások szerint - az energiaháztartás egyensúlyán nyugszik. Az FDA most abban kéri az érintettek véleményét, hogyan tüntessék fel az energia tartalmat a csomagolt élelmiszereken, hozzásegítve ezáltal a fogyasztókat az egészségesebb étrend összeállításához. A másik javaslat pedig olyan egységek kizserelését célozza, amelyek egyszeri alkalommal

elfogyaszthatók. További kérdés: ha egy nagyobb csomag több olyan egységet tartalmaz, amelyek egyszeri alkalommal fogyaszthatók, indokolt lehet-e az egész csomag tápanyag tartalmának feltüntetése (pl. egy 20 palackot tartalmazó szódavizes csomagnál). (World Food Regulation Review, 2005. április, 9-10. oldal)

38/05 USA: Új jelentés készült az élelmiszerek akrilamid tartalmáról

Az Élelmiszer és Gyógyszer Hivatal (FDA) tanulmányozza azt a jelentést, amelyet a FAO/WHO Élelmiszer Adalékok Közös Szakértői Bizottsága (JECFA) adott ki 2005. március 2-án az élelmiszerekben található akrilamidról. Az FDA Élelmiszer-biztonsági és Alkalmazott Táplálkozástudományi Központja elkötelezett a kérdés tudományos tisztázása mellett, így többek között - összhangban a JECFA ajánlásokkal - vizsgálja az akrilamid rákkeltő és toxikus, valamint az idegrendszerre gyakorolt hatását. A tudományos eredmények 2007-re várhatók. Mivel még mindig nem áll rendelkezésre elegendő tudományos adat, egyelőre nem állapítható meg egyértelműen az akrilamid emberi egészségre való veszélyessége; a JECFA mindamellett nyomatékosan ajánlja az élelmiszerek akrilamid tartalmának csökkentését. (World Food Regulation Review, 2005. április, 10. oldal)

39/05 Az Európai Parlament kezdeményezi a biogazdálkodással kapcsolatos EU szabályozás megerősítését

A Bizottság biogazdálkodásról szóló jelentésének elfogadása után az Európai Parlament Mezőgazdasági Bizottsága felhívást adott ki a bioélelmiszerek előállításának ösztönzésére, továbbá a biogazdálkodásra vonatkozó jelenlegi szabályozás erősítésére, különös tekintettel az import és az ellenőrzési követelményekre. A képviselők egyetértettek abban is, hogy növelni kell a biotermelőknek, illetve a bioélelmiszerek előállításában közreműködő iparágaknak nyújtott állami támogatás mértékét. A Bizottság már egy éve tervezi ugyan a vonatkozó szabványok harmonizálását és új előírások meghatározását a még le nem fedett területeken (pl. vízkultúra, környezetvédelem), az Európai Parlament képviselői azonban konkrét javaslatokat és pénzügyi támogatást sürgetnek. A közétkeztetésben, így az intézményekben és az iskolákban is elő kell segíteni a bioélelmiszerek fogyasztását. A képviselők hangsúlyozzák a kutatási programok beindításának szükségességét is, elsősorban az organikus és a hagyományos növények, valamint a genetikailag módosított szervezetek együttélésének vizsgálata terén. (World Food Regulation Review, 2005. április, 15. oldal)

40/05 A Bizottság bízik az EU GMO szabályozásában

2005. márciusában a Bizottság leltárt készített a genetikailag módosított szervezetek jogi szabályozásáról az Európai Unióban. A felülvizsgálat során bebizonyosodott, hogy ez az egyik legszigorúbb szabályozás a világon, amely tudományos alapokon nyugszik, egyszerre biztosítja a fogyasztók számára a választás jogát. A Bizottság elkötelezte magát a függőben levő engedélyezések felülvizsgálatának jogszerűsége és az érdekelt felek közötti további konszenzus építés mellett. A legfontosabb szempontokat a jövőben is az emberek és az állatok egészségének megóvása, valamint a környezet védelme képezi. Az egyedi engedélyek megszerzéséhez szigorú tudományos vizsgálatra van szükség. A Bizottság megerősítette azon szándékát, hogy küszöbértékeket állapít meg a jelölésekhez, továbbá a tagállamokban szerzett tapasztalatok alapján tesz majd intézkedéseket a hagyományos és a génmódosított növények egymás mellett élésének biztosítására. (World Food Regulation Review, 2005. április, 14. oldal)

41/05 Belgium: Hogyan értékeli a közvélemény az élelmiszer-biztonságot?

Az élelmiszer-biztonság nem lehet kizárólag a szakemberek ügye; ezért az élelmiszerlánc biztonságáért felelős Belga Szövetségi Hivatal, a közegészségügyi és a környezetvédelmi hatóságok, valamint a Baudouin Király Alapítvány elhatározta, hogy 30 véletlenszerűen kiválasztott belga állampolgár segítségével vizsgálat tárgyává teszi az élelmiszer-biztonság észlelésében fennálló különbségeket. A szakértők és a „laikusok” egy hétvégjüket áldozták fel a dialógus lefolytatására: hamar nyilvánvalóvá vált, hogy sok fontos kérdés tekintetében nem találják meg a közös nyelvet. Így például a szakemberek szemében az élelmiszer-biztonság definíciója kimerül a kémiai szennyeződésekben és a mikrobiológiai kockázatban; ezzel szemben az egyszerű polgárok olyan fogalmakkal társítják azt, mint a tápérték, a változatosság, a valódiság, a természetesség, az egészségesség és az eltarthatóság, továbbá az egyes összetevők tisztasága és jó minősége. A fogyasztók nem ragaszkodnak minden áron az ún. zéró kockázathoz (ezt úgysem lehet elérni), de a bizalom megőrzése érdekében mindenképpen megkövetelik a tájékoztatást. Nem értenek egyet viszont azzal az elképzeléssel, hogy a nagyobb biztonság automatikusan magasabb árakhoz, illetve a kistermelők ellehetetlenüléséhez vezet. A jövőben feltétlenül szükség lesz hasonló egyeztetések lefolytatására. (World Food Regulation Review, 2005. május, 3-4. oldal)

TÁJÉKOZTATÓ

az I. Europai Vegyészkongresszusról

Budapest, 2006. augusztus 27 – 31.

www.fecs-budapest2006.hu

Az Európai Kémikus Egyesületek Szövetsége (FECS), 2005-től új név alatt a Kémiai- és Molekuláris Tudományok Szövetsége (EuCheMS), valamint a házigazda Magyar Kémikusok Egyesülete szervezésében 2006. augusztus 27–31. között Budapesten kerül megrendezésre első Európai Vegyészkongresszus.

A nagyszabású rendezvénysorozat egy csokorba köti a kémiai Nobel díjas tudósok, mint például Oláh György (1994); Crutzen, P.J. (1995); Kroto, H.W. (1996); Walker, J.E.(1997); Zewail, A.H.(1999); Wüthrich, K. (2002)) délelőtti előadásait, valamint a kémia különböző szakterületeinek 17 speciális délutáni szimposiumát.

A nemzetközi Tudományos Szervező Bizottság elnöke Professor Jean-Marie Lehn, a Konferencia elnöke Náray-Szabó Gábor professzor az EuCheMS jelenlegi elnöke. A magyar Szervező Bizottság elnöke Horvai György professzor, tagjai Androsits Beáta, Dr. Dibó Gábor, Dr. Keserű György és Simonné Dr. Sarkadi Livia.

Az Élelmiszerkémiai Divízió a „Chemistry, Food and Health” című szimpózium keretében várja az Élelmiszertudomány területén elért eredmények bemutatására vállalkozó résztvevők jelentkezését. A szimpózium elnöke Dr. Reto Battaglia (Svájc) magyar társelnöke Simonné Dr. Sarkadi Livia sarkadi@mail.bme.hu.

A szimpózium részletes programja és jelentkezés:

www.fecs-budapest2006.hu